

УДК 349.22: 331.9

Василь Бонтлаб,

канд. юрид. наук, здобувач

Навчально-наукового інституту права імені Іоаннікія Малиновського
Національного університету «Острозька академія»

ПРАВО НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ ТРУДОВИХ ПРАВ: НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У цій науковій статті досліджуються основоположні питання щодо сутності та особливостей права на судовий захист трудових прав. Наголошено на ролі та значенні Конституції України в утвердженні судової гілки влади. Підкреслено ключові проблеми здійснення права на судовий захист в умовах сьогодення. Вказано формально-декларативний характер судово-правової реформи. Розкрито міжнародно-правові та конституційно-правові аспекти права на судовий захист. Відзначено особливості реалізації права на судовий захист трудових прав. Підкреслено необхідність удосконалення права на судовий захист трудових прав через призму новітньої кодифікації трудового законодавства. Зроблено висновки та пропозиції.

Ключові слова: конституція, судова гілка влади, судовий захист, право на працю, трудові права, право на судовий захист трудових прав, кодифікація трудового законодавства, проект Трудового кодексу.

Постановка проблеми. Серед пріоритетів здійснення в Україні сучасної судово-правової реформи вагомим значення набуває підвищення ефективності, дієвості та доступності системи соціальних прав, насамперед права на працю та інших, тісно пов'язаних із ним прав [1, с. 17-18], [2], [3]. Як показує міжнародний та національний досвід, від ефективності та дієвості права на працю та інших трудових прав залежить ефективність ринку праці, мотивація суб'єктів правовідносин у цій сфері. Водночас протилежні тенденції, які спостерігаються на ринку праці в останній період, створюють об'єктивні загрози його функціонуванню [4]. Очевидні факти порушень трудових прав, об'єктивні тенденції до збільшення зовнішньої трудової міграції [5], системна демотивація на ринку праці створюють передумови для здійснення в Україні соціально-економічних реформ, посилення механізмів захисту таких прав. Варто відзначити, що до основних пріоритетів соціально-економічних реформ доречно віднести реформу ринку праці, посилення правової охорони та захисту трудових прав. Як відомо, чинний Кодекс законів про працю України (далі – КЗпП) [6] передбачає регламентацію відносин у сфері праці такої форми, коли домінуюча роль у цій сфері належала державі. Тому за умов розвитку соціально орієнтованої, ринкової економіки він є повною мірою неефективним та недієвим. Як відомо, КЗпП України (ст. 2) до системи трудових прав відносить такі, як «право на відпочинок відповідно до законів про обмеження робочого дня та робочого тижня і

про щорічні оплачувані відпустки, право на здорові і безпечні умови праці, на об'єднання в професійні спілки та на вирішення колективних трудових конфліктів (спорів) у встановленому законом порядку, на участь в управлінні підприємством, установою, організацією, на матеріальне забезпечення в порядку соціального страхування в старості, а також у разі хвороби, повної або часткової втрати працездатності, на матеріальну допомогу в разі безробіття, на звернення до суду для вирішення трудових спорів незалежно від характеру виконуваної роботи або займаної посади, крім випадків, передбачених законодавством, та інші права, встановлені законодавством». При цьому КЗпП України називає «право звернення до суду для вирішення трудових спорів незалежно від характеру виконуваної роботи або займаної посади», а не право на ефективний та справедливий захист трудових прав.

У системі права на захист трудових прав ключове місце належить праву на судовий захист. В умовах сьогодення право на судовий захист є важливим складником утвердження в Україні незалежної та авторитетної судової гілки влади. Ухвалена ще 28.06.1996 Конституція України ґрунтується на принципі розподілу влад, що означає таку модель побудови державного апарату, за якою влада в державі має бути поділена між законодавчими, виконавчими, судовими органами, при цьому кожна із влад щодо інших є самостійною і незалежною, що виключає можливість узурпації всієї влади в державі якоюсь однією гілкою чи окремим органом [7, с. 116].

Ст. 6 Основного Закону України проголошує, що «державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову», а «органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України». За таких обставин організація судової гілки влади вимагає належного конституційного та законодавчого розвитку. Серед таких питань ключове місце належить здійсненню судового захисту.

Принагідно нагадаємо, що згідно зі ст. 55 Конституції України права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Таким чином, Основний Закон України декларує право на судовий захист як одне із найбільш основоположних, універсальних, конституційних прав людини. В умовах правової держави, дії принципу верховенства права право на судовий захист потребує належного та змістовного законодавчого наповнення. Тому законодавець у Конституцію України включає окремий розділ «Правосуддя» (ст. 124-131-1), адже правосуддя покликане забезпечувати ефективність судового захисту, його дієвість та доступність. Як відомо, 02.06.2016 в Україні було ухвалено конституційну реформу, спрямовану на реформування системи правосуддя [8]. На розвиток відповідних конституційних приписів Верховною Радою України було ухвалено Закон України «Про судоустрій та статус суддів» [9]. Відповідно до Преамбули, Цей Закон визначає організацію судової влади та здійснення правосуддя в Україні таким, що функціонує на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів і забезпечує право кожного на справедливий суд. Цілком природно, що право на справедливий суд покликане посилити ефективність права на судовий захист. Однак це право залишається формально-декларативним через відсутність якісних механізмів забезпечення його доступності та дієвості.

З правової точки зору право на судовий захист спрямоване на: 1) посилення ефективності судової гілки влади, її ефективності, професійності та доступності; 2) підвищення ефективності усієї системи прав людини, у тому числі соціальних прав; 3) ефективне та дієве відновлення порушених прав; 4) попередження виникнення спорів (конфліктів) правового характеру; 5) ефективне, доступне та справедливе врегулювання спорів (конфліктів) правового характеру. Можна підтримати позицію професорів О. Л. Копиленка, О. В. Зайчука, А. П. Зайця та інших учених, які відносять це право до основоположних особистих (громадянських прав), які

за своєю суттю належать до природних прав людини, що визнаються та закріплюються державою, гарантують особі певний рівень свободи і забезпечують фактичну можливість розпоряджатися собою, гарантують невтручання в особисте життя [10, с. 95]. Разом із тим важливо відзначити, що в умовах сьогодення право на судовий захист перебуває у стадії становлення, що спричинено низкою факторів: відсутністю ефективної, комплексної судово-правової реформи; неефективністю та недієвістю організованих в Україні судово-правових реформ, які переважно мали формально-декларативний характер; відсутністю належного, ефективного та професійного кадрового забезпечення судової гілки влади; відсутністю ефективного конституційного та законодавчого забезпечення; недоступністю судового захисту; недоступністю права на справедливий суд; складністю механізмів реалізації, гарантування та правової охорони права на судовий захист; неефективністю та складністю процедури звернення до суду; складністю та недієвістю процедури розгляду судом спорів, відсутністю окремої процедури розгляду трудових спорів (конфліктів) тощо. Тому не можна вважати ефективним право на судовий захист права на працю та інших трудових прав. У такій ситуації ключовим кроком має стати проведення системної реформи ринку праці, новітня кодифікація трудового законодавства, а також новітня судово-правова реформа, яка дозволить підвищити ефективність права на судовий захист.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної теми. У юридичній літературі зазначена проблематика частково розглядалася у працях таких учених-юристів, як: В. М. Андрійв, В. С. Венедіктов, С. В. Венедіктов, С. Я. Вавженчук, С. В. Вишновецька, І. В. Зуб, М. І. Іншин, В. Л. Костюк, В. В. Лазор, Л. І. Лазор, С. С. Лукаш, А. Р. Мацюк, С. М. Синчук, О. В. Тищенко, Н. М. Хуторян, П. Д. Пилипенко, С. В. Попов, С. М. Прилипка, О. І. Процевський, В. О. Процевський, Г. І. Чанишева, В. І. Щербина, О. М. Ярошенко та ін. Слід наголосити на тому, що досить вагомим є внесок цих та інших учених у розвиток доктрини трудового права, зокрема теорії судового захисту трудових прав, процедури врегулювання трудових спорів (конфліктів). Беручи до уваги стан та динаміку розвитку суспільства та держави, необхідність утвердження та якісного реформування судової гілки влади, процедури здійснення правосуддя, ключового значення набуває проблема вдосконалення права на судовий захист трудових прав як важливий складник організації системних соціально-економічних, судово-правових реформ.

Метою наукової статті є науково-теоретичне дослідження права на судовий захист трудових прав в умовах сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Насамперед варто підкреслити, що право на судовий захист є одним із фундаментальних прав людини в умовах соціальної та правової держави. Як відомо, суд є найбільш універсальним юрисдикційним органом, уповноваженим здійснювати захист прав та свобод [11, с. 349-350]. Конституція України (ст. 124) декларує, що правосуддя в Україні здійснюють виключно суди. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються. Юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір, а у передбачених законом випадках суди розглядають також інші справи. Закон України «Про судоустрій і статус судів» (ст. 2) встановлює, що суд, здійснюючи правосуддя на засадах верховенства права, забезпечує кожному право на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією і законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Також цим Законом передбачено, що кожному гарантується захист його прав, свобод та інтересів у розумні строки незалежним, безстороннім і справедливим судом, утвореним законом. Доступність правосуддя для кожної особи забезпечується відповідно до Конституції України та в порядку, встановленому законами України.

У юридичній літературі зазначається, що право на судовий захист – спосіб захисту прав, свобод і законних інтересів учасників суспільних правовідносин – фізичних та юридичних осіб. При цьому суд, здійснюючи правосуддя, на засадах верховенства права забезпечує захист гарантованих Конституцією України та законами прав і свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства і держави [12, с. 29]. І. В. Дашутін наголошує, що право на судовий захист – це передбачена законодавством можливість фізичних та юридичних осіб захищати свої права в судах загальної і конституційної юрисдикції. Це право слід розглядати двоюко: з одного боку, як одне з конституційних прав людини в державі нарівні з іншими політичними, економічними, соціальними й культурними правами, а з іншого – як право, що закріплює спеціальний механізм захисту всіх без винятку вищезазначених прав [13, с. 12]. Тому право на судовий захист реалізується через організацію судочинства та здійснення правосуддя. У правовій доктрині висловлюється теза, що

судочинство у процесі здійснення правосуддя є: (а) способом відправлення правосуддя, (б) реалізує цілі та завдання останнього, (в) у співвідношенні з правосуддям становить собою зв'язок змісту й форми, тобто, здійснюючи судочинство, державний орган чинить правосуддя [14, с. 49], [15, с. 375-376].

Закріплене та гарантоване у Конституції України (ст. 55) право на судовий захист (права та свободи людини і громадянина захищаються судом) зумовлене демократичністю, справедливістю, об'єктивністю та професійністю судового розгляду, який базується на незалежності суду, гласності, змагальності, безпосередності, усності судового процесу, необхідності пред'явлення доказів тощо [16, с. 275].

Слід підкреслити, що конституційне право на судовий захист значною мірою відповідає міжнародно-правовим стандартам щодо гарантованого захисту основних прав і свобод людини. Так, ст. 8 Загальної декларації прав людини проголошує, що кожна людина має право на ефективне поновлення у правах компетентними національними судами в разі порушення її основних прав, наданих їй конституцією або законом [17]. На розвиток цього положення у п. 3 ст. 2 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права декларується, що «кожна держава, яка бере участь у цьому Пакті, зобов'язується: а) забезпечити всякій особі, права і свободи якої, визнані в цьому Пакті, порушено, ефективний засіб правового захисту, навіть коли це порушення було вчинене особами, що діяли як особи офіційні; б) забезпечити, щоб право на правовий захист для будь-якої особи, яка потребує такого захисту, встановлювалось компетентними судовими, адміністративними чи законодавчими властями або будь-яким іншим компетентним органом, передбаченим правовою системою держави, і розвивати можливості судового захисту; с) забезпечити застосування компетентними властями засобів правового захисту, коли вони надаються» [18]. Ураховуючи зазначені міжнародно-правові норми, Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (ст. 8) [19] декларує, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громад-

ського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін або – тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, – коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя.

Слід відзначити, що право на судовий захист має низку конституційних, організаційно-правових гарантій. По-перше, права і свободи людини і громадянина захищаються судом. При цьому кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Це означає, що конституційне право на судовий захист базується на засадах: універсальності; доступності; відкритості; розумності; професійності тощо. Крім того, право на судовий захист в окремих випадках може допускати можливість досудових процедур (наприклад, звернення до КТС, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо). По-друге, юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір, тобто спір правового характеру, зокрема, пов'язаний із захистом прав та свобод людини, у тому числі соціально-економічних. По-третє, суддя, здійснюючи правосуддя, є незалежним та керується верховенством права. По-четверте, основними засадами судочинства є: 1) рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; 2) забезпечення доведеності вини; 3) змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості; 4) підтримання публічного обвинувачення в суді прокурором; 5) забезпечення обвинуваченому права на захист; 6) гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами; 7) розумні строки розгляду справи судом; 8) забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках – на касаційне оскарження судового рішення; 9) обов'язковість судового рішення. По-п'яте, судочинство провадиться суддею одноособово, колегією суддів чи судом присяжних. По-шосте, суд ухвалює рішення іменем України, яке є обов'язковим до виконання. При цьому держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку, а контроль за його виконанням здійснює суд.

У свою чергу, право на судовий захист трудових прав знаходить свій вираз у комплексі спеціальних трудо-правових механізмів реалізації та гарантування. За змістом КЗпП України (ст. 232) безпосередньо в районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судах розглядаються трудові спо-

ри за заявами: 1) працівників підприємств, установ, організацій, де комісії по трудових спорах не обираються; 2) працівників про поновлення на роботі незалежно від підстав припинення трудового договору, зміну дати і формулювання причини звільнення, оплати за час вимушеного прогулу або виконання нижчеоплачуваної роботи, за винятком спорів працівників, вказаних у частині третій ст. 221, ст. 222 цього Кодексу; 3) керівника підприємства, установи, організації (філіалу, представництва, відділення та іншого відокремленого підрозділу), його заступників, головного бухгалтера підприємства, установи, організації, його заступників, а також службових осіб органів доходів і зборів, яким присвоєно спеціальні звання, і службових осіб центральних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах державного фінансового контролю та контролю за цінами; керівних працівників, які обираються, затверджуються або призначаються на посади державними органами, органами місцевого самоврядування, а також громадськими організаціями та іншими об'єднаннями громадян, з питань звільнення, зміни дати і формулювання причини звільнення, переведення на іншу роботу, оплати за час вимушеного прогулу і накладання дисциплінарних стягнень, за винятком спорів працівників, вказаних у частині третій ст. 221, ст. 222 цього Кодексу; 4) власника або уповноваженого ним органу про відшкодування працівниками матеріальної шкоди, заподіяної підприємству, установі, організації; 5) працівників у питанні застосування законодавства про працю, яке відповідно до чинного законодавства попередньо було вирішено власником або уповноваженим ним органом і виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) підприємства, установи, організації (підрозділу) в межах наданих їм прав; 6) працівників про оформлення трудових відносин у разі виконання ними роботи без укладення трудового договору та встановлення періоду такої роботи. Також у районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судах розглядаються спори про відмову у прийнятті на роботу: працівників, запрошених на роботу в порядку переведення з іншого підприємства, установи, організації; молодих спеціалістів, які закінчили вищий навчальний заклад і в установленому порядку направлені на роботу на дане підприємство, в установу, організацію; вагітних жінок, жінок, які мають дітей віком до трьох років або дитину з інвалідністю, а також одиноких матерів (батьків) – за наявності дитини віком до чотирнадцяти років;

виборних працівників після закінчення строку повноважень; працівників, яким надано право поворотного прийняття на роботу; інших осіб, з якими власник або уповноважений ним орган відповідно до чинного законодавства зобов'язаний укласти трудовий договір. З правової точки зору це означає, що норми КЗпП України дещо звужують конституційні засади універсальності та доступності права на судовий захист.

Крім того, КЗпП України (ст. 233) встановлює спеціальні строки звернення до суду за захистом трудових прав. Так, нормами Кодексу встановлено, що: працівник може звернутися із заявою про вирішення трудового спору безпосередньо до районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду в тримісячний строк із дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права, а у справах про звільнення – в місячний строк з дня вручення копії наказу про звільнення або з дня видачі трудової книжки; у разі порушення законодавства про оплату праці працівник має право звернутися до суду з позовом про стягнення належної йому заробітної плати без обмеження будь-яким строком; для звернення власника або уповноваженого ним органу до суду в питаннях стягнення з працівника матеріальної шкоди, заподіяної підприємству, установі, організації, встановлюється строк в один рік з дня виявлення заподіяної працівником шкоди.

Слід також відзначити, що інші приписи щодо реалізації та гарантування права на судовий захист трудових прав регламентуються нормами ЦПК України [20] з урахуванням особливостей актів трудового законодавства [13, с. 9-12]. З таким підходом дещо складно погодитися, оскільки застосування приписів цивільного процесуального законодавства до трудових спорів не завжди сприяє ефективності захисту трудових прав. Тому в умовах сьогодення однією із передумов ефективності та дієвості права на судовий захист трудових прав є запровадження трудових судів. У юридичній літературі наголошується на доцільності роздільної кодифікації матеріальних і процесуальних правових норм у царині праці шляхом прийняття Трудового і Трудового процесуального кодексів України [13, с. 12]. Подібна позиція висловлюється й іншими дослідниками [21, с. 19-24], [22, с. 7]. Теоретико-правовий аналіз проекту Трудового кодексу (далі – ТК) [23] засвідчує, що питання захисту трудових прав, особливо урахуваючи стан, структуру, динаміку ринку праці, мають ключове значення для новітньої кодифікації трудового законодавства. Адже ефек-

тивність майбутнього ТК повною мірою буде залежати від того, наскільки ефективним та доступним буде право на судовий захист трудових прав.

Висновки

Таким чином, право на судовий захист трудових прав – це можливість правомочних осіб звертатися до суду та у процесі судового розгляду справи здійснювати захист (відновлення порушених) права та працю та інших трудових прав на умовах та у порядку, передбачених законом. Таким чином, основними ознаками права на судовий захист трудових прав є такі: 1) спрямовується на захист права на працю та інших трудових прав; 2) правомочними особами є фізичні та юридичні особи як суб'єкти трудового права; 3) гарантується на міжнародно-правовому та конституційно-правовому рівнях; 4) регламентується нормами Конституції та інших законів України; 5) тісно пов'язано із правом на справедливий суд; 6) характеризується наявністю спеціальних механізмів щодо реалізації, гарантування та правової охорони; 7) реалізація цього права провадиться з урахуванням положень законів у сфері праці; 8) реалізація цього права пов'язана із реалізацією принципів та норм судочинства; 9) реалізація цього права провадиться з урахуванням стадій цивільного (в окремих випадках – адміністративного) судочинства; 10) підлягає моніторингу, нагляду та контролю.

Тенденціями удосконалення права на судовий захист трудових прав є такі: 1) запровадження та реалізація ідеології поваги до гідності працівника та роботодавця, їхніх трудових прав; 2) посилення уваги у процесі новітньої судово-правової реформи до права на судовий захист трудових прав, його справедливості, ефективності та доступності, необхідності запровадження системи трудових судів; 3) передбачення дієвих механізмів забезпечення доступності права на судовий захист трудових прав для осіб з інвалідністю та інших соціально вразливих категорій працівників; 4) розробка нового проекту Трудового кодексу як консолідуючого закону у сфері праці на основі узгодження інтересів роботодавців, працюючих та держави, виходячи зі здобутків правової доктрини, напрацювань провідних шкіл трудового права, експертів; 5) ухвалення Верховною Радою України Трудового кодексу України як основоположного кодифікованого закону у сфері праці; 6) розробка проекту Трудового процесуального кодексу України як складової частини комплексної судово-правової реформи на основі узгодження інтересів роботодавців, працюючих та держави, виходячи

зі здобутків правової доктрини, напрацьовань провідних шкіл трудового права, експертів; 7) ухвалення Верховною Радою України Трудового процесуального кодексу України; 8) посилення моніторингу за дотриманням трудових прав.

Список використаних джерел:

1. Іншин М. І., Сіроха Д. І. Соціальна держава: сутність і перспективи. Актуальні проблеми соціального права: збірник матеріалів учасників всеукраїнських соціальних програм (заходів) ВГОІ «Інститут реабілітації та соціальних технологій» у 2014 р./ за загальною редакцією М. І. Іншина, В. Л. Костюка, В. О. Попелюшка. К.: ПВГОІ «ІР СТ Україна», 2015. С. 17-21.
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Костюк В. Л. Конституційне право на працю у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2014. № 2(10) : URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14kvlnpa.pdf>.
4. Глобальний індекс прав МКП: насильство і репресії щодо працівників зростають. URL: <http://kvrp.org.ua/uk/news/5/2220-hlobalnyiindekspravmkpnasylstvoirepresiiishchodopratsivnykivzrostaiut>
5. Позняк О. В. Оцінювання зовнішньої трудової міграції в Україні. Демографія та соціальна економіка. 2016. № 2 (27). С. 169–182.
6. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року № 322-VII (у редакції від 01.07.2018). Відомості Верховної Ради УРСР. 1971. № 50. Ст. 375.
7. Колодій А. М., Олійник А. Ю. Права людини і громадянина в Україні: навч. посіб. К. Юрінком Інтер, 2004. 336 с.
8. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 2 червня 2016 року № 1401-VIII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 28. Ст. 532.
9. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
10. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
11. Костюк В. Л. Правосуб'єктність у трудовому праві: проблеми теорії та практики: монографія. К.: Видавець Карпенко В. М., 2012. 460 с.
12. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К.: «Укр.енцикл.», 1998. Т.5. П-С. 2003. 736с.
13. Дашутін І. В. Правове регулювання судового захисту трудових прав громадян: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05. Х., 2008. 20 с.
14. Барский В. Правовая природа судебного конституционного контроля в Украине. Юридический вестник. 1998. № 1. С. 48-51.
15. Вавженчук С. Я. Система захисту і охорони конституційних трудових прав працівників: монографія. Харків: Діса плюс, 2013. 510 с.
16. Конституція України: Науково-практичний коментар / В. Б. Авер'янов, О. В. Батанов, Ю. В. Баулін та ін.; ред. кол. В. Я. Тацій, Ю. П. Битяк, Ю. М. Грошевой та ін. К.: Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2003. 808 с.
17. Загальна декларація прав людини: Декларація ООН від 10.12.1948. Голос України від 10.12. 2008. № 236.
18. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права: Міжнародний пакт ООН від 16.12.1966. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
19. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Конвенція Ради Європи від 04.11.1950. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
20. Цивільний процесуальний кодекс: Закон України 18 березня 2004 року № 1618-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-42. Ст. 492.
21. Лазор В. В. Проблеми правового регулювання трудових спорів і конфліктів за умов формування ринкових відносин в Україні: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.05. К., 2005. 40 с.
22. Ярошенко О. М. Джерела трудового права України: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.05. Х., 2007. 42 с.
23. Трудовий кодекс: законопроект у ред. від 24.07.2017. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53221.

В этой научной статье исследуются основополагающие вопросы о сущности и особенностях права на судебную защиту трудовых прав. Отмечены роль и значение Конституции Украины в утверждении судебной ветви власти. Подчеркнуты ключевые проблемы осуществления права на судебную защиту в современных условиях. Указано на формально-декларативный характер судебно-правовой реформы. Раскрыты международно-правовые и конституционно-правовые аспекты права на судебную защиту. Отмечены особенности реализации права на судебную защиту трудовых прав. Подчеркнута необходимость усовершенствования права на судебную защиту трудовых прав через призму новой кодификации трудового законодательства. Сделаны выводы и предложения.

Ключевые слова: конституция, судебная ветвь власти, судебная защита, право на труд, трудовые права, право на судебную защиту трудовых прав, кодификация трудового законодательства, проект Трудового кодекса.

In this scientific article, the fundamental questions about the essence and peculiarities of the right to judicial protection of labor rights are examined. The role and meaning of the Constitution of Ukraine in the approval of the judicial branch is emphasized. The key problems of realization of the right to judicial protection in the present conditions are underlined. The formal and declarative nature of judicial reform is indicated. The international-legal and constitutional-legal aspects of the right to judicial protection are disclosed. The peculiarities of realization of the right to judicial protection of labor rights are noted. The necessity of improving the right to judicial protection of labor rights is emphasized through the prism of the recent codification of labor legislation. Conclusions and suggestions are made.

Key words: constitution, judicial branch of power, judicial protection, right to work, labor rights, right to judicial protection of labor rights, codification of labor legislation, Draft Labor Code.

